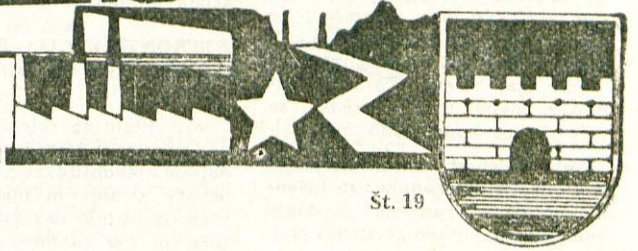

TRŽIŠKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI TRŽIŠKE OBČINE

LETO VII.

Tržič, 15. oktobra 1958

Št. 19

Naše gospodarstvo v I. polletju

5 milijard in 135 milijonov dinarjev

znaša vrednost bruto-produkta oziroma storitev gospodarskih organizacij družbenega sektorja v prvem polletju 1958.

V pol leta je vrednostni plan bil izpolnjen

v industriji s	53,8 %
v gozdarstvu s	47,0 %
v gradbeništvu s	64,8 %
v obrti z	52,5 %
v trgovini z	49,3 %
v gostinstvu z	51,5 %
komunalna podjetja	47,1 %
kmetijske zadruge	54,0 %

Količinski plan pa je industrija v prvem polletju izpolnila z 49,9%.

Brez izjeme vsa podjetja izjavljajo, da bodo postavljeni celoletni plan izpolnili s 100 %, tovarna obutve Peko pa celo zagotavlja za 8 % preseganje vrednostnega in količinskega plana.

Materialni stroški v industriji so v navedenem razdobju znašali 52,6 odstotkov od pričakovanega celoletnega plana. Glede na celotni dohodek in lanskoletno izvršitev plana so ti stroški letos nekaj nižji.

Narodni dohodek, ki so ga dosegli v podjetjih družbenega sektorja v prvem polletju, pa je bil dosežen s 55 % od postavljenega plana z vsoto dveh milijard in 547 milijonov. Od tega narodnega dohodka je ustvarila industrija 95,1 odstotka, gradbeništvu 1,7 %, obrt 1,6 %, trgovina 0,9 %, gostinstvo 0,3 %, komunalna podjetja 0,1 % in zadruge 0,3 %.

Čisti dohodek industrijskih podjetij je v prvem polletju znašal 597 milijonov dinarjev, ki so ga delili s 458 milijoni na osebne dohodke, 120 milijoni din na sklade ter 19 milijoni na rezervni sklad.

Za 239 milijonov deviznih dinarjev je industrija izvozila svojih izdelkov v prvem polletju v inozemstvo. Plan izvoza je bil izpolnjen povprečno s 74 %. Kljub navidezno visokemu preseganju plana pa te številke niso zadovoljive, ker je naše največje podjetje BPT zaradi splošne omejitve izvoza tekstilnih izdelkov mogla plan izpolniti le s 6,8 %.

Porast zalog v industriji.

Za 342 milijonov dinarjev so letos porastle zaloge surovin, polizdelkov in izdelkov v naši industriji nasproti lanskemu letu. Porast zalog je povzročil povečanje obratnih kreditov in v zvezi s tem stroške za obresti, ki znašajo nad

20 milijonov dinarjev. Podjetja poraščajo zalogo opravičujejo z različnimi vzroki.

Plan zaposlovanja delovne sile visoko prekoračujejo

Industrijska podjetja so s planom računala, da bodo v letošnjem letu zaposlila 60 oseb več kot lani, ko so zaposlovala 3.192 oseb. Toda že v prvem polletju je industrija zaposlila 3.365 oseb, torej 233 več kot lani. Produktivnost dela v industriji je porasla povprečno za 4,32 %, medtem ko je indeks zaposlitve v letu 1958 nasproti 1957 znašal 105,4.

Brezposelnost

Lahko rečemo, da je praktično v naši občini sploh ni. Meseca junija je bilo evidentiranih 40 moških in 15 žensk, ki niso bili v delovnem razmerju. Pri zaposlovanju invalidov nastopajo neke težave, ker se nekatera podjetja še branijo zaposliti invalide. Težkoče nastopajo tudi pri osebah, ki prvič iščejo zaposlitve.

Premalo vajencev

V naši občini zelo primanjkuje vajencev za zidarstvo, pečarsko, kleparsko, dimnikarsko, frizersko, usnjarsko, kolarsko, pleskarsko, tesarsko, strojno-ključavničarsko in trgovinsko stroko, največ pa primanjkuje vajencev v strojno-kovalski stroki.

Izostanki od dela so resen problem podjetij

Zaradi bolezni je bilo v naši industriji v prvem polletju zamujenih 324.291 ur dela (kar pomeni 40.536 dni ali 135 let!). Zaradi teh izostankov je izgubljenih nad 31 milijonov din narodnega dohodka.

Dopusti in državni prazniki so povzročili izpad 234.227 delovnih ur, ostalih opravičenih izostankov je bilo 26.951 delovnih ur, neopravičenih pa je bilo 1.868 delovnih ur.

Vseh redno izvršenih delovnih ur v industriji je bilo v 6 mesecih 3.530.155, izostankov pa skupaj 587.337 delovnih ur, kar pomeni 16,6 % izostankov nasproti rednim uram, od tega 9,2 % zaradi bolezni.

Nadurnega dela je letos mnogo manj kot lani

Medtem ko so lani v industriji imeli v prvem polletju 93.400 nadurnega dela, ga imajo v letošnjem prvem polletju le 56.697 nadur. Omejitve nadurnega dela je posledica novih zakonitih predpisov.

Zasluzki tržiškega industrijskega delavca

Skupni osebni dohodki delavca so povprečno znašali na mesec

v tovarni kos in srpov	13.996 din
v tovarni za pile	15.199 din
v tovarni fin. pohištva	13.198 din
v Lesno ind. podjetju	11.279 din
v Tovarni lepenke	13.498 din
v BPT	12.956 din
v tovarni obutve PEKO	13.439 din
v tovarni usnja RUNO	16.431 din

v gradbenem podjetju 13.732 din

Zasluzki delavcev so nasproti lanskemu letu porasli v posameznih tovarnah različno od 1 do 17 odstotkov.

Velika fluktuacija delovne sile

Delavci so v 132 primerih sami odpovedali delovne razmerje in le v treh primerih je delo odpovedalo podjetje, medtem ko je bilo v 49 primerih delovno razmerje pretrgano iz drugih razlogov.

Ocenili so delo prvega polletja

V petek, dne 10. oktobra sta na skupni seji ocenila izvršeno delo prvega polletja oba zbora občinskega ljudskega odbora. K seji so bili povabljeni predstavniki industrijskih podjetij. Razprava je bila nad pričakovanje obširna in stvarna. Zastopniki podjetij so izražali svoja mnenja o novem sistemu delitve dohodka. Vsi so bili mnenja, da je novi sistem stimulativen, toda bi potreboval razne dopolnitve in diferenciacije v dajatvah za posamezne stroke.

Najobširnejša je bila razprava o vzrokih povečanja delovne sile, kjer je občinski ljudski odbor mnenja, da je treba novo delovno silo zaposlovati v soglasju z dejanskimi potrebami podjetij, predvsem pa po dodelitvi posredovalnice za delo, da se s tem omeji fluktuacija delavcev iz enega podjetja v drugo.

Tudi ogromno število izostankov z dela zaradi bolezni so grajali zaporedoma vsi predstavniki podjetij, ki so ugotavljali, da zaznamuje Tržič ne le v okraju Kranj, ampak verjetno v republiki največ zdravniških obiskov in je odstotek izostankov zaradi bolezni v naši občini daleč nad okrajnim povprečjem. Veliko število bolezenskih izostankov povzroča vedno večjo pasivo podružnice socialnega zavoda. Razprava o izostankih je trajala kar nekaj ur in jo je bilo treba prekiniti. Predstavniki podjetij so tudi grajali, da se posamezniki v podjetjih ne poslužujejo dodeljenih zaščitnih sredstev in tudi število nezgod zaradi tega narašča.

V kratkem bo zbor proizvajalcev na posebni seji razpravljati, ali je produktivnost dela narasla v pravilnem sorazmerju s porastom mehanizacije in delovne sile v podjetjih, in bo razpravljati o vprašanju, ali so uspehi prvega polletja res rezultat prizadevnosti delovnih

kolektivov, ali pa je treba v večji oziroma manjši meri pripisati uspehe povečanju mehanizacije in delovne sile.

Konfekcijski obrat kmetijske zadruge v Križah OBLAČILA »NO-VOST« se je osamosvojil

Javnosti je že znano, da so se združile kmetijske zadruge v Lesah, Kovorju in Križah v skupno zadruho. Konfekcijski obrat kriške KZ se je ob tej priliki osamosvojil in bo posloval odslej kot samostojno podjetje.

TRGOVINE KMETIJSKIH ZADRUG JE PREVZELO TRGOVSKO PODJETJE LJUBELJ

Združena, gospodarsko močna kmetijska zadruga v Križah se bo v bodoče bavila izključno le z dejavnostjo pospeševanja kmetijstva. Trgovine kmetijskih zadrug v Lesah, Kovorju, Križah in Katarini je prevzelo trgovsko podjetje Ljubelj. Ker potrebuje zadruga v Križah poslovne prostore zase, ne more dati lokalov trgovine v najem podjetju Ljubelj. Zato bo Ljubelj v obstoječi trgovini v Križah takoj uvedel nepretrgano poslovanje, da s tem nadomesti izpad ene trgovine.

PROJEKTIVNI BIRO V TRŽIČU

Večkrat so v javnosti poudarjali, da se investicijska dela ne morejo vršiti po želji in potrebah, ker niso na razpolago projekti. Projektivnih birojev je manjkalo in izdelava projektov mnogočrat traja dolge mesece, pa tudi po več let. Da temu vsaj deloma odpomore, je na predlog Gradbenega podjetja v Tržiču občinski ljudski odbor pri navedenem podjetju ustanovil projektivni biro.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR JE SKLENIL

Na zadnji seji je občinski ljudski odbor potrdil spremembo prave (Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s prejšnje strani)
vil kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš. Sprememb je precej in so jih narekovala okolnosti. Interesenti za stanovanjske kredite naj se pravočasno seznanijo z novimi pravili, preden se odločijo, da bodo zidali hiše.

Mlinski obrat »Popovič« je likvidiran. Strojna oprema in inventar obrata sta prodana. Posloplje mlina bo adaptirano za stanovanja.

Posestvo »Brdo«, ki ga ima v najemu zasebnik, želi kupiti neko podjetje, da si uredi na posestvu večji počitniški dom. Občinski ljudski odbor je smatral za primereno, da se posestvo Brdo prodaja, ker bo javnost imela od počitniškega doma večje koristi, kot je to bilo doslej.

MILIJON DINARJEV ŠKODE ZARADI ZASTRUPLJANJA RIB

BPT bo plačala škodo zaradi zastrupljanja rib le z zneskom 600 tisoč din, medtem ko znaša dejanska škoda 1.008.000 din. Dokler BPT ne bo imela čistilnih naprav,

bo plačevala od novega leta dalje mesečni prispevek po 25.000 din za škodo pri uničevanju rib.

REKONSTRUKCIJA BOMBAŽNE PREDILNICE IN TKALNICE SE NADALJUJE

V podjetju so sklenili, da bodo v najkrajšem času izvršili še nadaljnje rekonstrukcije obratov z nabavo strojev in opreme, predvsem iz lastnih deviznih sredstev. Dobavni rok za nove naprave je okrog pol leta. Med drugim bodo nabavili aparat Uster, ki bo analiziral vso proizvodnjo v predilnici. Tovarna hiti z rekonstrukcijami, ker so jo druga podjetja s tem deloma že prehitela.

KAJ JE S POPRAVLJALNICO ČEVLJEV?

Obrat 2 tovarne obutve Peko hoče ukiniti popravljalnico čevljev, čemur pa občinski ljudski odbor nasprotuje. Kolikor ne bo prišlo do sporazuma, želi ljudski odbor, da mu za popravljalnico, ki jo bo ustanovila občina, odstopijo nekaj strojev.

Pijančevanje - veliko socialno zlo

Svet za varstvo družine in svet za socialno varstvo imata stalno skrb za varstvo družine in otrok, ki so kakorkoli ogroženi in potrebni pomoči družbe. Pri tem svojem delu si sveta prizadevata, da nudita ogroženim otrokom tako pomoč, ki ima največji učinek. Ka-

dar gre za pomoč otrokom za njihovo rešitev, tedaj sveta menita, da ni nobena žrtev prevelika. Da bi vsaj delno videli, kaka sredstva daje družba za varstvo otrok, pogledjmo, koliko je bilo v ta namen uporabljenih sredstev do 30. septembra 1958:

I. Socialna zaščita

1. Mladinske socialne podpore	1.890.000 din
2. Rejništvo	126.000 din
3. Enkratne podpore otrokom in družinam	480.000 din
4. Oskrbnine za otroke po domovih	1.450.000 din
5. Počitniške kolonije	500.000 din
6. Šolske mlečne kuhinje	346.000 din
S k u p a j	4.792.000 din

II. Zdravstvena zaščita

1. Zdravljenje po zvezni uredbi	870.000 din
2. Zdravljenje po občinskem odloku	540.000 din
3. Preventiva	3.876.500 din
4. Cepljenje proti otroški paralizi	421.600 din
5. Cepljenje proti kozam in davici	53.000 din
S k u p a j	5.761.100 din

III. Skupni pregled izdatkov

1. Socialna zaščita	4.792.000 din
2. Zdravstvena zaščita	5.761.100 din
S k u p a j	10.553.100 din

Navedenih je del sredstev, ker bo popoln pregled možen šele ob zaključku leta. Tu niso navedena sredstva, ki so jih za te namene uporabile gospodarske organizacije. V postavki »Preventiva« so navedena sredstva, ki so bila uporabljena za ureditev otroške zobne ambulante, posvetovalnice za matere in otroka itd.

Ko je v Tednu otroka svet za varstvo družine še posebej pregledoval dosežene uspehe svojega dela, predvsem s področja varstva otrok in ko je delal načrt za prihodnje, je med drugim ugotovil tudi tole:

Socialni in zdravstveni delavci v naši občini imajo v evidenci kar 59 kroničnih pijancev, ki v glavnem ves svoj zaslužek, mnogokrat

tudi otroške dodatke poženejo po grlu od sobote na nedeljo. Ti pijanci pa so povečini tudi družinski očetje, tako da je zaradi njihovega ravnanja neposredno ogroženih materialno, še bolj pa moralno in zdravstveno okrog 100 otrok.

V zvezi s to ugotovitvijo je svet sklenil, da bo v bodoče še povečal napore za to, da se tem ljudem nudi pomoč, da se iztrgajo iz nesreče, v katero jih je pahnil alkohol. Pri tem delu pa morajo sodelovati poleg socialnih in zdravstvenih delavcev tudi vse množične organizacije in organi družbenega upravljanja, če hočemo doseči vsaj kolikor toliko zadovoljiv uspeh. Delo na tem področju zahteva veliko požrtvovalnost.

Kako velika mora biti žalost žene — matere, ki po prvem oz. petnajstem v mesecu po plači ob 4. uri zjutraj pričakuje moža, ki je pijan do onemoglosti brez dinarja v žepu komaj prilezel domov. Ko moža v brezmočni skrbi za družino pokara, se le-ta razsrdi in niso redki primeri, da žena z najmanjšim v naročju, bosa, v spalni srjaci pobegne k sosedu, da reši sebe in otroka pred krivičnimi udarci. Ko se tak »družinski oče« potem proti poldnevu naslednjega dne enkrat zbudi, je glava težka, možgani pa nočejo delovati. Mrzla voda nekoliko prežene meglo. Sedaj se spomni družine in jo hoče razveseliti s tem, da bi ji dal denar. Zastoj preobrača žepa, brska po denarici, kajti nikjer ni več prebite pare. Čelo, ki se je prej že hotelo zjasniti, se sedaj zopet zmrača. Nihče mu ničesar ne reče, le vsi ga molče gledajo. V teh pogledih pa je toliko obtožbe, da navadno ne vzdrži več in pobegne na cesto. Nekaj časa tava in prva hiša, v katero vstopi, je zopet — gostilna. Ker ni več denarja, se sedaj prične popivanje »na kredo«. Vsa stvar se prične znova in pijanec se vrti v začaranem krogu. V vinu utone skrb za družino, za otroke, ki so zaradi takega ravnanja raztrgani in bosi, včasih tudi lačni in v veliki večini bolni in živčni, kakršni bi morda smeli biti šele v veliki starosti.

In pijanec? Da, kaj je z njim? Človek, ki je vdan pijančevanju, je bolnik in to v neki meri hujski kot vsi drugi, saj zaradi te bolezni trpi neštetokrat veliko število zdravih ljudi, predvsem pa trpijo in imajo največjo škodo otroci. Je pa dejstvo, da je menda to tudi edina bolezen, ki se da največ zdraviti **samo z voljo bolnika**. Slišal sem alkoholike, ki so izjavili: »Ne morem in ne morem nehati piti.« Takim izjavam pa ne moremo dati prav, kajti smelo lahko trdimo, da mora mož imeti vedno toliko volje in moči, da premaga

samega sebe, da more **sebi ukazovati**, saj niso redki primeri, da so ravno ljudje, ki so pretrpeli nešteto gorja in premagali neštete ovire, sedaj padli pod vpliv alkohola. To premagovanje in ukazovanje samemu sebi ni lahko, vendar se da doseči z vztrajnostjo in krepko voljo. Vzpodbud za to je mnogo, med katerimi je prav gotovo največja hvaležnost in veselje družine, ki se ji vrne »izgubljeni očka«, ter to, da sam postane ponovno zdrav, veder in vesel življenja. Če je alkoholik žena — mati, je zlo toliko večje in tudi radost je toliko večja, ko se zopet znajde na pravi poti.

Brez dvoma pa igra veliko vlogo pri zdravljenju alkoholika zakonski drug in njegovi najbližji tovariši in prijatelji. Vsi ti lahko odločilno vplivajo na ponašanje alkoholika s tem, da mu vlivajo voljo in pogum pri njegovem naporu, da se vzdrži pitja alkohola. Mislimo, da tisti, ki vabi alkoholika k pitju, zasluži največjo grajo. Mnogo je že bilo primerov, da se je alkoholik pričel zdraviti, pa so ga k ponovnemu pijančevanju pripravili njegovi »prijatelji«.

Zdravstveni delavci so na področju medicinske znanosti dosegli pri zdravljenju teh bolnikov velike uspehe, vendar se ti dajo doseči le ob trdni volji bolnikov. Da bi se taka trdna volja v bolniku — alkoholiku ustvarila, pa lahko odločilno pomagajo tudi družbene organizacije in organi delavskega upravljanja, ki naj takemu bolniku neprenehoma tovariško svetujejo, ga opozarjajo in mu pomagajo, da se odloči za vrnitev na pravo pot.

Gornje smo napisali samo zaradi tega, ker bomo s tem, če bomo odpravili alkoholizem kot družbeno zlo, dosegli to, da bi bilo število ogroženih otrok minimalno, saj je dokazano, da je večina otrok iz družin alkoholikov, ali pa so ti otroci živeli v neposredni bližini družin, v kateri je bil alkoholik.

„NOVA PROIZVODNJA“ št. 2—3/1958

Tudi ta številka »Nove proizvodnje«, ki je pred kratkim izšla, je vsebinsko za slehernega gospodarstvenika in tehnika zelo zanimiva. Priznati je treba, da vsaka številka »Nove proizvodnje« prinaša za naše gospodarstvo na splošno tako važne članke, da postaja ta naš strokovni časopis vse bolj potreben za sleherni našo gospodarsko organizacijo. Ker pa o vsakem članku prinaša tudi kratke povzetke v angleškem, nemškem, francoskem, italijanskem in celo srbskem jeziku, si utira vedno bolj pot v inozemske države, kjer dostojno predstavlja naše uspehe in naša prizadevanja v gospodarstvu in tehniki.

Ivan Česmiga podaja v članku »Proizvodnja nafte Lendava« zgodovinski razvoj, geološki oris, geografsko lego, montansko posest, lastništvo, organizacijo podjetja, tehnično opremo in razne zanimive statistične podatke o proizvodnji nafte v Lendavi. — Inž. Boris Exel je prispeval članek pod naslovom »Stehiometrični podatki o slovenskih rjavih premogih«. Za zdrob in grah petih največjih premogovnikov LRS podaja pregled o elementarnih analizah. Glede na majhne razlike je izračunana srednja elementna analiza posebej za zdrob in grah. Tabelarično so po-

dane vrednosti za teoretske količine zraka, dimnih plinov in CO₂. Za različne presežke zraka je izračunan za vsak povpreček sestav dimnih plinov v odstotkih in v Nm³/kg premoga. Izračun je ponazorjen v diagramih. V posebnem diagramu je prikazan Ostwaldov trikotnik zgorevanja za povpreček zdraba in graha. Iz drugih diagramov pa je mogoče dobiti vse mogoče podatke o naših premogih, tako n. pr. izgube v gorljivem v dimnih plinih, srednjo specifično toploto dimnih plinov in izgubo na občutni toploti dimnih plinov. — Inž. Samo Čermelj opisuje v članku »Vtisi s francoskih rudnikov« upravo francoskih rudnikov, navaja letno proizvodnjo, poudarja, da imajo na razpolgo predvsem antracite, manjka pa jim premogov za metalurški koks. Po nacionalizaciji premogovnikov je nova uprava povečala skrb za obnovo in vzdrževalna dela v rudnikih, in je pričela z velikim programom modernizacije. Avtor opisuje vse novosti mehanizacije, tehnične opreme, popisuje odkopne metode in povečano delovno storilnost itd. Navzlic centraliziranemu sistemu upravljanja je uspelo doseči znatne racionalizacije in standardizacije raznih izdelkov in postopkov. (Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

Tudi geološka služba je centralizirana. Avtor popisuje nadalje brigo in skrb za vzgojo tehničnih kadrov in za rehabilitacijo delavnih invalidov. Posebej popisuje mehanizirane rudnike železa v Loreni. Iz tega članka se bodo naši rudarji veliko naučili. — V članku »Vpliv elektrolitskega in kemijskega poliranja na odpornost aluminija proti koroziji«, obravnava inž. Otmar Gautsch elektrolitsko in kemijsko poliranje po najbolj znanih postopkih za zaščito aluminijeve pločevine proti koroziji. Članek bo koristil naši industriji aluminija. — V članku »Vodikov peroksid« opisuje avtor univ. prof. dr. inž. Ljubo Knop zgodovinski razvoj po odkritju vodikovega peroksida in razpravlja o problemih kemične sestave in o reakcijskih možnostih. Ustavlja se pri sodobnih elektrokemijskih metodah proizvodnje, predvsem pri metodi kalijevega persulfata.

Na koncu članka avtor navaja, za kaj in kje vse je uporabljiv vodikov peroksid. — Dr. Marta Blinc objavlja članek »Vpliv β -amilaze na staranje kruha«. Ko je avtorica o tej temi predavala inozemskim strokovnjakom, so jo prosili za znanstveno sodelovanje številni inštituti, industrije za proizvodnjo in predelavo moke, tovarne testenin in pekarnice. Zaradi tega bi bilo prav, da bi se s tem člankom seznanili vsi naši strokovnjaki iz teh strok. — Dr. inž. Samo Kalin se je udeležil V. kongresa Mednarodne unije društev usnjarskih kemikov v Rimu in podaja kratko vsebino referatov s tega kongresa. Če bi vsak udeleženec mednarodnih kongresov, zborovanj in sestankov znanstvenikov in tehničnih strokovnjakov v taki obliki objavil, kaj je videl, kaj je slišal in kaj se je novega naučil, bi to zelo koristilo našemu gospodarstvu. — Inž. Janez Jerman je že v prejšnjih številkah »Nove proizvodnje« pisal o domačih izdelkih za površinsko obdelavo lesa, v tej številki pa o tem nadaljuje s člankom »Proizvodnja in uporaba domačih amonijevih vodnih lužil za les«. — Inž. Samo Čermelj opisuje izdelke podjetja »Varnost« v Zagorju, predvsem električno opremo za metanske rudnike, električne akumulatorske naglavne svetilke, električne ventilatorje, cevne ventilatorje, signalne naprave za rudnike in indikatorje za metan, dalje čistilce za rudnike, ki imajo mokro in blatno izkopnino in posebne pape, ki olajšajo rudarju nošnje varnostne opreme. — Dr. Leon Jerovec je prispeval članek »Evropska agencija za produktivnost »EPA«

v Parizu in centri za produktivnost v posameznih državah«. Zelo zanimiv je prikaz organizacijskih shem posameznih centrov in opis njihovih glavnih nalog in uspehov. Podaja tudi razvoj in organizacijsko povezavo »EPA« s posameznimi centri v drugih državah, ki so članice Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje. — Avtor dr. Franc Tretjak je finančni svetovalec pri vladi Etiopije in opisuje, kako si vlada Etiopije na vso moč prizadeva, da bi zbrisala sledove stoletne osamljenosti dežele in da bi dohitela v razvoju naprednejše države. Pri tem odpira vrata tujemu kapitalu in bo še dolgo nudila zanimivo investicijsko področje za domači in tuji kapital. — Tov. inž. Rudi Kladnik objavlja v tej številki »Nove proizvodnje« prvi članek iz serije člankov o reaktorskih sistemih in obravnava fizikalne osnove atomov in reakcij elementarnih delcev, ki pridejo v poštev pri reakcijah v reaktorju. Posamezni problemi so tretirani kvalitativno po logičnem zaporedju z namenom, da dobi bralec vtis o dogajanjih v mikrosvetu in kako se ta dogajanja potem pokažejo v mikroskopski luči. Pod naslovom »Osnove reaktorskih sistemov« obravnava nestabilnost atomskih jeter, reakcije kot prehod v bolj stabilno stanje, sprostitve energije pri prehodu, posebne vrste reakcij: cepitev (fisija) in zlitje (fuzija), reakcije z nevtroni, razcep urana, verižne reakcije, osnovna shema reaktorskih komponent. Kdor bo prebral ta članek, bo dobil temeljno znanje o teh sodobnih tehničnih zadevah. — Inž. Djuro Andriček je prispeval dva važna članka pod naslovoma »Vloga poslovodje pri preprečevanju nesreč« in »Tehnika, medicija in psihologija v službi varnosti pri delu«. — Vsa naša proizvodnja si prizadeva zboljšati kvaliteto izdelkov. Zato bo vsakega gospodarstvenika zanimal članek inž. Mirka Lindtnerja »Prevezna statistična kontrola kvalitete — vzorčevanje«. Na osnovi verjetnostnega računa in statističnih podatkov ter s pomočjo odvzetega vzorca je mogoče oceniti zelo natančno, z veliko zanesljivostjo in malim rizikom kvaliteto vse mase, ki jo prevzamemo. Opisane so vse znane metode in objavljene so že preračunane tabele. — Josip Konrad opisuje v članku »Paleta in kontener« koristnost mnogih prometnih sredstev za vse, ki imajo opravka s transportom blaga.

V rubriki »Iz inozemskih revij«, je toliko zanimivega za vse tehnične, proizvodne in gospodarske stroke, da je vredno poseči po tej številki »Nove proizvodnje«.

A. L.

Posnemajte!

Nekaj dni je že od tega, kar je trgovsko podjetje »PRESKRBA« na Trgu svobode opremilo svoj trgovski lokal z ličnim napisom v neonski razsvetljavi. Menimo, da je sedaj že skrajni čas, da tudi ostala podjetja vsehvi gostinska (saj se v Tržiču toliko pije alkoholični pijači!) opremijo svoje poslovne prostore z ličnimi napisi v neonsko razsvetljavo. Med drugimi bi moralo v prvi vrsti »Elektrotehnično podjetje Kranj«, ki ima svoj lokal poleg PRESKRBE na Trgu svobode, propagirati takšno razsvetljavo, ne pa samo z mrtvim

napisom, kot da bi še ne bilo elektrifikacije. Tudi hotel »POSTA« kot tudi ostala podjetja bi lahko na prav zanimiv način propagirala v taki obliki svojo poslovno dejavnost. Žal pa vlada skoraj v vseh lokalih »egiptovska tema«. Če že mesto samo ne more dobiti sodobne fluorescentne ulične razsvetljave, naj pa vsaj podjetja opremijo svoje poslovne lokale s primernimi in okusnimi napisi v neonski razsvetljavi. Tako bo postal Tržič ne samo podnevi, marveč tudi v večernih urah privlačno turistično mesto.

Onemogočiti vsak poskus zviševanja cen

Zvezni izvršni svet je izdal vrsto ukrepov, da se prepreči poviševanje cen. V zvezi s tem imajo ljudski odbori in njihovi organi izvršiti posebne naloge. Uvesti morajo evidenco in kontrolo cen na drobno za industrijske proizvode in živila ter za storitve, ki so važne za preskrbo državljanov. Če gospodarske organizacije ali zasebniki zvišajo cene iz neopravičenih razlogov, prepove občinski ljudski odbor zvišanje cen in določi najvišje cene na drobno za posamezne proizvode in storitve.

Kazenske sankcije proti zviševalcem so ostre. Če gospodarska organizacija ali zasebnik prodaja proizvode oziroma opravlja storitve po višjih cenah, kot so bile veljavne in v navadi do 30. sept. 1958, se prepove prodaja proizvodov oz. opravljanje storitev po zvišanih cenah in pošlje ovadba javnemu tožilcu, ki uvede kazenski postopek najkasneje v 15 dneh. Tudi zasebni obrtnik, ki prodaja proizvode ali dela storitve po zvišanih cenah, se kaznuje po 227 čl. kazenskega zakonika. Poleg druge kazni je možna zaplemba blaga in odvzem obrtnega dovoljenja. Gospodarske organizacije, ki bi po prepovedi prodaje po višjih cenah ustavile prodajo, se kaznujejo z denarno kaznijo od 50.000 do 2 milij. dinarjev, odgovorne osebe v družbenih podjetjih pa še posebej od 5 do 50.000 din, poleg tega se lahko odpuste iz službe in v hujših primerih se podvzamejo disciplinski ukrepi proti celotnemu kolektivu in zapleni blago. Privatnikom se lahko zaplenijo osnovna sredstva.

Občinski ljudski odbor v Tržiču je po svojih organih že zahteval cenike vseh proizvodov in storitev od podjetij, gostincev in obrtnikov. Tisti, ki bi v postavljenem roku cenika ne poslali, bodo brez opomina kaznovani. Od obč. ljudskega odbora potrjene cenike mora imeti

vsaka gospodarska organizacija, obrt ali zadruga razobešeno na res vidnem mestu. Če bo kje cenik na premalo vidnem mestu ali ne bo potrjen ali bi cenika sploh ne bilo, bo gospodarska organizacija oziroma obrtnik nosil kazenske posledice. Vsako spremembo cenika mora potrditi občinski ljudski odbor.

Tudi v naši občini se pojavlja tendenca zviševanja cen. Znan je primer, ko je zasebni obrtnik hodil od hiše do hiše in pravil: »Vse je dražje, zato tudi jaz svoje usluge podražim.« Znani so tudi primeri, da je nekdo dal proizvode v manjši količini kot pred 30. 9. 1958. Prebivalstvo naj vsak opaženi primer podražitve prijavi občinskemu odboru, ker bo samo na ta način preprečilo zviševanje cen, in naj prijavi poslovalnice ali obrtnike, če bi ne imeli potrjenega cenika, razobešenega na vidnem mestu.

Občinski ljudski odbor in njegovi organi bodo izdali v zvezi s cenami več odlokov oziroma odredb in nekaterim proizvodom in storitvam določil najvišje dopustne cene. Podjetja, gostinci in obrtniki bodo morali že te dni predložiti občinskemu ljudskemu odboru točne kalkulacije za svoje proizvode in storitve, ker bo o vsakem posameznem podjetju, zasebniku in o vsakem predmetu oziroma storitvi vodil evidenco cen. Prebivalstvo naj pazi, da ne bi kje začeli z izdelovanjem ali prodajo manj kvalitetnega blaga, oziroma da ne bi kdo zmanjševal količine. Samo od prebivalstva je odvisno, da se prepreči navijanje cen, zato naj vsak primer takoj prijavi občinskemu ljudskemu odboru.

Tudi na javni tržnici in pri neposredni prodaji kmetijskih pridelkov bo uvedena stroga kontrola in bodo proti krivcem kazensko ravnali.

Kontroliranje cen je torej skrb potrošnikov naše občine. V.

Opozorilo

prosilcem za priznanje delovne dobe v času NOV

Glede na to, da še vedno prihajajo na občinski odbor Zveze borcev NOV nepravilno sestavljene prošnje za priznanje delovne dobe v času NOV, prosimo prizadete prosilce, da si preskrbijo potrebno dokumentacijo, ki naj vsebuje naslednje:

Izjava prosilca za priznanje delovne dobe mora biti spisana v dvojniku z obširno obrazložitvijo delovanja in pomoči borcem. Izjava mora biti podkrepljena z datumi, t. j. naveden mora biti točen čas delovanja in opis sodelavcev, s katerimi je prosilec sodeloval med NOV. Isto velja za čas, ki ga je prosilec prebil v internaciji ali koncentracijskih taboriščih. Tudi v tem primeru je navesti obširno obrazložitev. Ta izjava mora biti od prosilca lastnoročno podpisana.

Izjavi prosilca mora biti priložena še izjava dveh prič v dvojniku. Izjava mora obsegati vse podatke o času, ki ga je prosilec prebil v internaciji, koncentracijskem taborišču, skratka sodelovanje v

NOV in njegovo zadržanje. Izjavo prič oziroma lastnoročni podpis je treba overiti pri občinskem ljudskem odboru občine, kjer priča živi. Obenem je treba tudi pojasniti, ali je priča član organizacije Zveze borcev.

Tako izpolnjeno dokumentacijo naj prosilec odda ZB NOV. Sprejemajo se v pisarni občinskega komiteja Zveze komunistov (tov. Zora Konič) dnevno od 7. do 14. ure.

Omenjene prošnje bo pregledala posebna, za to določena komisija pri ZB, ki bo stavila potrebne pripombe. Tako pregledana dokumentacija bo poslana v dokončno potrditev oziroma rešitev tozadevni komisiji pri Okrajnem odboru za socialno zavarovanje v Kranju.

Pripominjamo, da prošnja, ki ne bo vsebovala zgoraj navedenih podatkov, ne bo prišla v poštev pri reševanju.

Predsednik
ZB NOV v Tržiču
Franc Jagodic

Plenum občinskega komiteja LM

Pri iskanju oblik in načinov mladinske dejavnosti mora tudi mladina pokazati večjo prizadevnost

V dneh, ko na naslovnih straneh straneh naših časopisov beremo o mladinski akciji na cesti bratstva in enotnosti, se vedno znova bolj in bolj zavedamo, da ima naša mladina spet tisto veliko vlogo v izgradnji naše družbe, kot jo je imela prva leta po vojni. Mladina odhaja in prihaja z avtomobilske ceste še z večjo zavestjo do družbe, prav tako pa tudi prerajena in prekaljena gleda na določene domače in svetovne probleme, kajti pri delu na avtocesti skrbijo tudi za ostale potrebne razvojne dejavnosti mladega človeka. V teh dneh mladina po občinah zboruje ter pregleduje svoje delo, kajti kmalu bodo na občinskih konferencah poglagali obračun svojega dela. V ta namen je bilo pred kratkim sklicano širše posvetovanje vseh članov občinskega komiteja, članov tovarniških komitejev in sekretariatov v podjetjih, vodstva klubov mladih proizvajalcev ter kluba mladih zadržnikov.

NAJVEČJA BODOČA NALOGA — ČIMVEČ ŠTUDIRATI

Ko je predsednik občinskega komiteja LM, tov. Hadžomerović podal kritični pregled dosedanega dela občinskega komiteja ter se dotaknil tudi osnovnih organizacij,

je bilo jasno, da pravega sodelovanja med občinskim komitejem in osnovnimi organizacijami manjka. Osnovne organizacije se v glavnem borijo čisto z osnovnimi problemi v dejavnosti: članarina in izkaznice — je bila glavna tema poročil vodij osnovnih organizacij. Znova in znova se mladina zanima za prostor, kjer bi se lahko sestajala ter tako brez formalnih vabil na sestanek poljubno obravnavala svoje glavne težave. Vsekakor pa bo treba med mladino več sodelovanja. Oblik za to je več: kulturna in športna tekmovanja, izmenjava mnenj in izkušenj pri delu po klubih mladih proizvajalcev in mladih zadržnikov. Uvesti po kolektivnih predavanj, spremljana

s filmom, in podobno. Najvažnejša dolžnost vse mladine pa je čimveč študirati, kajti le tako bo mladina po tovarnah lahko koristno sodelovala pri obravnavah raznih gospodarskih problemov, predvsem pa polletnih in letnih bilanc. Vsak mladinski voditelj pa bo nujno moral preštudirati snov s VII. kongresa ZKJ.

MLADINA NAJ BO SAMA NAJVEČJI POBORNİK ZA GRADNJO NJEJ POTREBNIH KOMUNALNIH NAPRAV

»Vedno se razpravlja o potrebnih kulturnih, športnih domovih, tukaj pa o mladinskem domu«, je

v razpravi poudaril sekretar ZKJ tov. Tomažin, toda ravno mladina se premalo zanima in bojuje za povečanje skladov za gradnjo teh objektov. »Tržič s tako veliko industrijo ter takim dohodkom bi s pravilno razdelitvijo in izrabo fondov, predvsem po podjetjih, vse to lahko imel že zgrajeno. Večkrat se je pri nas že zgodilo, da so nam fond, pripravljen za gradnjo, blokirali. Preveč se polaga važnost le na plačni fond, ki je v nekaterih tovarnah dosežen že veliko pred rokom (mišljeno vzporedno z blagovnim fondom). Velik problem v naši mladini so mladi ljudje s podoželja, ki niso ne delavci, ne kmetje ter na ta način niso vključeni v nobeni mladinski niti katerikoli drugi organizaciji ter se čestokrat izživljajo le po gostilnah,« je med drugim dejal tov. Tomažin.

31. oktober - svetovni dan štednje

Vlagatelji, zapajajte svoje prihranke Komunalni banki v Trzinu, ki Vam jih obrestuje po najvišji obrestni meri

Prof. Slava Rakovec:

SEM IN TJA PO ČRNI GORI

3. Od Titograda do Nikšiča

V zgodnjem jesenskem jutru zasedemo udobne, doma napravljene avtobuse, ki nas bodo vozili iz Titograda ob Zeti proti severozahodu. Sonce se še ni prikazalo na horizontu, a že ob petih zjutraj je v mestu vse živo. Okoličani tvorijo proti »prijaci« svoje pridelke; nič koliko fig in grozdja so te dni potrpežljivi osli nosili na tržnico. Poleg njih pešajo slikovito oblečeni domačini, ki priganjajo, a vendar ne preveč, saj »ima vremena tu na jugu«.

Kmalu zapustimo črnogorsko metropolo in že smo v dolini Zete. Že od davnih časov je bila zetska dolina zelo pomembna. Rimljani so tu že v prvem stoletju zgradili cesto, ki je mimo današnjega Nikšiča vodila v dolino Neretve. Tudi ko so nastajale srednjeveške državnice, je dolina Zete predstavljala važno politično središče, saj je ena teh srednjeveških državic dobila po njej ime Zeta. V turški dobi je bila pokrajina v središču dogodkov; zidovi turških trdnjav so ohranjeni prav do danes.

Ko se vozimo mimo Spuža, občudujemo na hribu nad njim ostanke mogočne trdnjave iz turških časov.

Sonce je vzšlo in prvi žarki so že pokukali tudi v naš avtobus, ki brzi ob Zeti navzgor, po Bjelopavlički ravnini. Ob cesti in prav-

kotno na njo potekajo številni namakalni kanali, ki dovajajo na polja prepotrebno vodo. Bjelopavlička ravnica je med najrodovitnejšimi črnogorskimi pokrajinami, zato je prilično dobro naseljena. Odrta je proti Skadarskemu jezeru in Jadranskemu morju in zato ima zelo ugodno podnebje. Spriču tega lahko tod uspevajo smokve, vinska trta, tobak, ponekod je videti tudi oljke. Ob poti in ob njivah je dosti granatnih jabol, ki jim tod pravijo tudi nar ali šipak.

Vendar bi polja in sadovnjaki v Bjelopavlički ravnini mogli donošati večje doprinose. Kajti marsikje je videti polje neobdelano, namesto njiv se širijo livade, namesto donosnega bombaža in tobaka, ki bi tu prav lepo uspevala, je videti še mnogo koruze. Bližina Titograda na jugovzhodu in Nikšiča na severozahodu je vzrok, da ljudi ni dovolj za obdelavo polja; pritegnila jih je nastajajoča industrija.

Ta pokrajina se imenuje na kratko Bjelopavlički. Zanimivo je, da imajo posamezne črnogorske pokrajine imena po starih plemenih, ki so v njih živela. Imena so večsah čudovito zvočna, n. pr. severovzhodno od Titograda so Bratonožiči in Drekaloviči, v pobočju nad Zeto pa Vražegrmci, vzhodno od Nikšiča Ozrinici. Poleg tako zvenceh imen seveda Pješivci in Brajoviči in Martiniči pa Komani

in sorodna ne pridejo toliko do izraza.

Kratek postanek v Danilovgradu, središču Bjelopavličev, nas prepriča, da je to manjše trgovsko in administrativno središče, mestece, ki se zaradi bližine Titograda in Nikšiča ni moglo nikoli kaj več razviti. Fige in grozdje, ki nam ga domačini ponujajo po nizki ceni, pričajo, da je tod še sredozemsko podnebje in da je kraj prav primeren za gojenje sadja in zelenjave, kajti Nikšič in Titograd, obe mesti sta blizu, obe hitro rasteta in obe bo treba oskrbovati z vedno večjimi količinami sadja in zelenjave.

Jutro je še, pa je že vroče. A kmalu bo boljše, saj gremo navzgor, proti Nikšiču. Cesta se vzpne severozahodno od Danilovgrada navzgor na pobočje Pješivcev, železnica pa sopiha v breg na drugi strani doline nad levim bregom Zete pod Bjelopavlički in v pobočju Vražegrmcev.

Pod vrhom Ostroških gred se belijo v skalah samostan Ostrov, zgodovinski spomenik. Zgornji samostan je v votlini pod skalami. Izpred samostana mora biti imeniten razgled, kajti iz doline ga je videti od vsepovsod.

Na cesti, ki se ves čas dviga navzgor, srečujemo natovorjene osle in žene v črnem. Vseopovsod le žene, ki tvorijo z osli ali pa

kar na svojih hrbitih drva in živež. Može ne hodijo peš, temveč le jahajo. Pa se človek spomni tiste vsesplošno znane anekdote, ki pripoveduje, kako je Črnogorec peljal ženo v bolnišnico. (Nekdo je srečal Črnogorca, ki je jahal na konju, za njim pa je pešala žena. Pa ga vpraša: »Kuda brate?« Sledi odgovor: »Znaš — ušla nesreča u kuću, razboljela mi se žena, pa ju vodim u bolnicu.« Može na konju, žena daleč za njim — peš.)

Cesta se dviga vse više in više, z nje ugledamo na desni v dolini vas Slap, kjer je hidrocentrala Slap Zete. Se se dvigamo navzgor in končno pridemo do ovinka, kjer izstopimo, da malo bolje pogledamo gradnjo hidrocentrale Glava Zete. Zgoraj nad nami, v hribu, je zbiralnik, odkoder bo voda speljana po ceveh navzdol do dna doline. Od zbiralnika do strojnice, ki bo v dnu pri izviru Zete, je 472 m padca. Stojimo nekje na sredi v pobočju in se oziramo navzgor, kjer gradijo zbiralnik v strmih skalah, in navzdol, kjer se v romantičnem koncu doline izpod skal, ki zapirajo domala krog in krog, prikazuje na dan Zeta. S tega ovinka pa je tudi zelo lep razgled na vse Bjelopavličke.

Zdaj se vozimo že v pravi kraš. V številnih ovinkih se cesta vzpenja navzgor po pobočju, kjer je zakrasevanje že tako napredovalo, da je komaj še kaj prostora za rastlinstvo. Apnenci so razhrebani, razpokani, prepereli, da skale kar cvetejo. Le redkokje je majhen, zravnani prostorček v dnu majhne vrtače skrbno obdelan in grajen.

O delu Združenja rezervnih oficirjev

Združenje je imelo v letošnjem poslovnem letu prav lepe uspehe in lahko s ponosom stopa v deveto leto. V njem je večina rezervnih oficirjev naše občine in samo nekaj jih je, ki stoje ob strani in se jih ne udeležuje organizacijskega življenja. Upajmo, da bo tudi ta peščica v bodoče razumela potrebo po organizaciji.

Delo je potekalo v obliki štirinajstdnevni predavanj od septembra do maja, ki so jih imeli aktivni oficirji; obsegala so močno aktualna vprašanja in so bila tudi lepo pozorjena; vršilo se je tekmovanje v streljanju z zračno puško; rezervni oficirji so se povezovali s podoficirji, predvojaško in izvenarmadino vzgojo ter drugimi množičnimi organizacijami; lepo število oficirjev je bilo na jubilejni proslavi borcev naših narodov v Sutjeski; lepo število jih je tudi v političnih funkcijah in na odgovornih mestih.

Združenje je priredilo s podoro okrajnega združenja in krajevnih forumov tri lepe izlete poučnega značaja, in to na Reko, na proslavo Vojkove brigade v Cerknem in v najstarejše naše slovensko industrijsko mesto Idrijo ter v Bohinjsko Belo k našim planincem. Nad vse lepo sta uspela zadnja dva izleta, ki sta imela moralno-vzgojni, poučni in kulturno-vzgojni značaj. Izleti so pokazali, da je to silno dober prijem v organizacijskem in tova-

riškem smislu in da bo treba v tej obliki tudi nadalje delovati med članstvom.

Želimo, da bi naše združenje rezervnih oficirjev pod vodstvom tov. Andreja Smoleja še nadalje želo lepe uspehe in da bo postalo res živa potreba za vse rezervne oficirje in podoficirje, ki so vedno prav dobrodošli med rezervnimi oficirji. Prav tako pa tudi želimo tesnega sodelovanja z aktivnimi oficirji, še prav posebno s tovariši z Bohinjske Bele, s katerimi nas vežejo tesne planinske vezi. Co-

PISMA NAŠIH BRALCEV

Vseposvod po Tržiču se srečujemo z raznimi objavami, lepaki in listki, ki nas obveščajo o tem in onem, vabijo na sestanke, seje, izlete itd.

Toda tisti, ki piše ali celo riše javno obvestilo ali lepak, bi se pač moral zavedati svoje odgovornosti, ki si jo s tem delom naloži. Ni namreč vseeno, kako napišemo tisto, kar želimo ljudem povedati.

Pri tem je važno dvoje: prvič, da je obvestilo ne le čitljivo, marveč napisano v prikupni, estetski obliki. V tem oziru se je stanje v Tržiču že znatno izboljšalo. Vsak, kdor se še spominja javnih obvestil v prvih povojnih letih, bo pač moral priznati, da je bil v tem oziru storjen že velik napredek. Danes smo že tako daleč, da ustreza večina lepakov in obvestil estet-

skim zahtevam povprečnega državljana. Drugič: kdor izdeluje javne napise, se mora zavedati, da je dolžan napisati obvestilo v **pravilni slovenščini**, vsaj taki, kot jo upravičeno zahtevamo od naših otrok v obvezni osnovni šoli. Če jezika sam ne obvlada dovolj, se mora zateči po pomoč k človeku, ki vsaj prilično zna slovenski.

Zadnje čase smo v Tržiču opazili več napisov in obvestil s hudimi napakami. Naj vam naštejemo nekaj primerov:

1. Smučarji so vabili člane svojega društva, naj oddajo članske legitimacije pri tov. **Lukanc Matevžu**.

Vsak šolarček ve, da stoji pri lastnih imenih vedno ime pred priimkom, saj vendar nikoli ne govorimo o Cankarju Ivanu, ampak vedno o Ivanu Cankarju.

Poleg tega pa moramo priimek prav tako postaviti v ustreznih sklon kot ime. Torej je treba reči, naj se legitimacije oddajo tovarišu Matevžu Lukancu.

Ni prav, da se mora naša šolska mladina ustavljati pred obvestilom, kjer sta v debelih črkah kar dve tako grobi napaki na kupu.

2. Naše podjetje Kino je prikazovalo v preteklem tednu madžarski film. Na napisni tabli v izloženem oknu tržiškega kina na Trgu svobode je bil objavljen naslov filma: **Dva priznanja**. In to v kljub temu, da je v prejšnji številki Tržiškega vestnika bil med najavljenejimi filmi pravilen naslov: **Dve priznanji**. Če vodstvu kina ta naslov ni ugajal, bi ga lahko zamenjal in napisal »Dvoje priznanj« — nikakor pa ni dopustna raba »Dva priznanja«, kajti beseda priznanje ni samostalnik moškega spola.

3. Tretji lepak je vabil na letalski **mitink**. Mitingov je bilo v povojnih letih že toliko, da bi lahko sleherni naš človek, tudi tisti, ki ne zna angleško (beseda meeting pomeni v angleščini srečanje, sejo, posvetovanje, sestanek, zbor), vedel, da se taki prireditvi reče **miting** in ne **mitink**!

Teh nekaj primerov, zbranih v enem samem tednu sredi Tržiča, naj bi bilo opozorilo vsem, ki pišejo javna obvestila, da premislijo, preden obvestilo napišejo, kako bi se tisto, ker žele povedati, reklo **po slovensko!**

Spet je prišla jesen s svojimi bogatimi darovi. Letos je posebno sadja obilo. Poleg sadja vseh vrst si vsako jesen nekako zaželimo tudi pečenega koštanja, ki letos ni drag, ker ga je dovolj.

V kotu pri avtobusni postaji se je pod pobočjem pojavila majhna stojnica, kjer prodajajo pečen koštanj.

Prostor okrog avtobusne postaje je eden izmed najprometnejših krajev v Tržiču. Tu se ustavljajo tudi tujci, ki prihajajo ali odhajajo iz našega mesteca.

Če hočemo veljati za kulturne ljudi, ki vedo, kaj je snaga, nikakor ne smemo odmetavati koštanjevih lupin kar po tleh!

Sicer kulturni človek na cesti sploh ne je, a s koštanjem je že tako, da ga skoro moramo kar takoj toplega pojesti in zato ga jemo kar po cesti. Toda pri tem pazimo na snago! Spravljajmo koštanjeve olupke v papir in jih odložimo v košarice za odpadke ali pa med smeti! Le po cesti jih nikar ne trosimo!

Skromne hišice so daleč vsakebi in zdi se, da ljudje, ki tod domujejo, postajajo zares samotarji. Kaj dolgo se gotovo ne bodo več zadrževali v tej kraški puščavi, prej ali slej jih bo pritegnila industrija v Nikšič.

Končno se preko 700 m visoke pregraje Povije prevalimo v Nikšičko polje, ki je v nadmorski višini 602 do 661 m. Preko velikega kanala, ki ga pravkar delajo, in preko starega »carevog mosta« se zapeljemo malo navzdol in že smo na Nikšičkem kraškem polju, ki je poleg Zetsko-Bjelopavličke ravnice največja ravnina v Črni gori, saj meri 66 kvadratnih metrov.

Polje je ravno, a sredi njega so nekateri griči, na oboju polja pa ga zapirajo strma pobočja. Ker je dno polja prekrito z naplavinami, ki so ponekod do 15 m debele in dobro preperete, je rodovitnost kar precejšnja. Tudi vode je dovolj, saj je Nikšičko polje zlasti v južnem in jugovzhodnem delu prepreženo s številnimi rečnimi tokovi, ki se na robu polja končujejo kot ponikalnice. Tako je pokrajina v hidrografskem pogledu najbogatejša v Črni gori.

Ker je kapaciteta ponorov majhna, je v zimski polovici leta večji del polja (37 kvadratnih km) poplavljen. Po Nikšičkem polju teče zgornji tek Zete, ki ponikne na južnem robu in se nato ponovno pojavi v zgornjem delu Bjelopavličev.

Ker je Nikšičko polje okoli 500 metrov višje kot dolina Donje Zete in ker ju loči 3 do 4 kilometrov široka pregraja Povije, je narava

tu omogočila gradnjo hidrocentralne Peručice. Na Nikšičkem polju nastajajo akumulacijska jezera. Če potujemo v Titograd z letalom, je z višine lepo videti nastajajoča jezera. Predor, po katerem bo voda odtekala iz akumulacijskega bazena skozi skalovje proti Donji Zeti, je že prebit. Po proračunu bo dajala hidrocentrala Peručica okoli 1.100 milijonov kWh letno. Toda električne energije zlepa ne bo dovolj. Nova, nastajajoča železarna in jeklarna v Nikšiču je bo rabila obilo, še več pa je bo treba, ko bo zgrajena tovarna aluminija v Titogradu. Vse naokrog Nikšiča namreč kopljejo boksit, a to rudo še vedno izvažamo, ker ni dovolj domačih tovarn, ki bi jo predelale v aluminij. Tovarne pa bo moč zgraditi in spraviti v obrat šele takrat, ko bo dovolj električne energije. Zato je treba najprej zgraditi elektrarne.

S prevala smo kaj hitro navzdol, ne le na Nikšičkem polju, marveč že kar v Nikšiču. Zrak je svež, hladan, prijetno pihlja. Za nas, ki smo prišli iz Titograda sem gor, kar prijetna izprememba. Saj smo se spodaj v Titogradu, ki je komaj 16 metrov nad morsko gladino, vse dni kuhali v soparici, tu zgoraj v Nikšiču pa smo v višini 650 m že na hladu, da se oblačimo v volnena oblačila.

A še vedno je videti osle, ki tvorijo in še vedno srečujemo ob njih žene v črnem.

Nikšič je prijetno mesto s 25 tisoč prebivalci, ki pa zaradi nastajajoče industrije neprestano raste. Je le 54 km oddaljen od Titograda, vendar je tu precej drugače

kot spodaj v ravnici. Sicer prodirajo tudi sem gor še vplivi primorskega podnebja, vendar je tudi vpliv okoliških planin že znaten, kar povzroča veliko izpremenljivost vremena, ker se vplivi z morja in hribov menjavajo.

Ugodni prirodni pogoji so povzročili, da je v Nikšičkem polju že od davnih časov bilo mestno naselje. Tu je bilo v davnih stoletjih pred nami naselje Anderva, kasneje Anagostum, nato Anogošt in današnji Nikšič. Menjavali so se v mestu Rimljani, Goti, Bizantinci, Srbi, Turki. Na nekdanji Anogošt spominja moderni hotel Anogošt, ki stoji sredi mesta in je ena najimenitnejših stavb današnjega Nikšiča (125 postelj).

Sredi mesta, nedaleč od železniške postaje pa se na vzpetini dvigajo ostanki mogočne trdnjave. Ko hodim med stolpi na njenih skrajnih koncih in po razrušenih zidovih in prostorih med njimi, si komaj morem zamisliti, kako impozantna stavba je to bila; prav gotovo ena največjih trdnjav, kar jih je kdaj stalo na jugoslovanskih tleh.

Zelo zanimiv je tudi nikšički muzej. V njem je mnogo zanimivega iz turške dobe: džezerdali (dolge puške) in kubure (kratke puške, nekakšne pištole) pa handžarji. S temi starimi puškami so se še v letu 1870 Črnogorci borili, kajti Nikšič je bil šele 1877 osvobojen turškega suženjstva. Na steni pod steklom je videti turški ferman iz leta 1638, ki je pisan v turškem jeziku s posebnimi črkami in ki ga je sultan Berat Mahmud poslal nikšičkemu knezu. In še drugi fer-

man Beruta Murata III. vojvodi Petru Gavriloviču tudi iz leta 1638. Tu je še napis s turške bolnice, pa turški muhar (pečatni prstan) iz leta 1594 do 1605. Vidimo turški tepsir, velikanski okrogli pločevinašti krožnik, ki se položi v jedilnici na tla, da se nanj deva jedača in pijača, kajti muslimanska hiša je skoro brez pohištva.

Razen tega hrani muzej bogato etnografsko zbirko črnogorskih noš, črnogorskih gusel z eno struno, lepo rezljanih iz lesa in ovčje kože, pa še zbirke črnogorskega denarja, časopisov, odlikovanj, zastav itd.

Nedaleč od muzeja je na majhni vzpetini cerkev, v kateri je krasen ikonostas iz belega parskega marmorja, ki ga je neki bogat Grk podaril črnogorskemu knezu Nikolaju. Pod cerkvijo je pokopališče, kjer so lepo ohranjeni bogomilski nagrobniki — stečki z lepimi v kamen vklesanimi ornamentami.

V mestu se meša staro z novim, kar je sicer značilno za vsa črnogorska mesta, kar pa je tu v Nikšiču še posebno izrazito in vidno. Nekatero ulice so še vse v prtiličnih, zelo nizkih hišah s skromnimi trgovskimi in obrtniški lokali, v drugih pa stoje moderna, večnadstropna stanovanjska poslopja z balkoni, lepimi stopnišči, velikimi okni.

Zidajo v velikem obsegu. Že danes je Nikšič največje mesto Črne gore, a ko bo dograjena velika železarna in jeklarna in bo Nikšič zares postal industrijsko mesto, bo na pomenu in velikosti še mnogo pridobil.

Š — P — O — R — T

Rokomet

V vrtincu zanimivih in ostrih spopadov. Srečanje Sava : Tržič razveljavljeno. Vrstni red po IV. kolu: Tržič, Mladost, Iskra.

Ze za prvo kolo rokometnega prvenstva Gorenjske je karakteristična bolj ali manj izenačenost vseh sodelujočih ekip z morebitno izjemo novincev »Partizana« (Kropa), ki je prešibak, da bi posegel v boj za najvidnejša mesta. V zvezi s tem naj omenimo samo pozitivno dejstvo začetnega starta mladih Kroparjev.

Edino presenečenje prvega kola predstavlja nedvomno poraz bivšega člana slovenske lige in favorita št. 1 v letošnjem prvenstvu Gorenjske kranjske Mladosti v Tržiču proti domačemu moštvu. Sava je brez posebnih težav osvojila točki v srečanju s Planiko po obojestranski živahni igri. B-moštvo Mladosti je moralo na domačem terenu prepustiti točko borbenim in požrtvovalnim Kroparjem, medtem ko je Iskra slavila na Golniku visoko zmago proti izbrannemu domačemu zastopstvu.

Tudi naslednje kolo ni prineslo na lestvici bistvenih sprememb. Kropa je bila primorana pustiti doma celoten izkupiček Tržiču, Storžič pa je sredi Kranja doživel že drugo katastrofo v letošnjem jesenskem prvenstvenem tekmovanju. Mladost in Sava sta z lahkoto odpravili Iskro oziroma Mladost B z razmeroma visokima izidoma.

Blestečima in pomembnima zmagama tržiških rokometišev v prvih kolih prvenstva Gorenjske je sledil v srečanju s kranjsko Savo minimalen poraz, ki ga prvotno nismo pričakovali po odličnem finišu in osvojitvi štirih dragocenih točk. Vzlic nepričakovanemu porazu je bilanca po tretjem kolu zaenkrat še vedno pozitivna — 2 zmagi, 1 poraz in razmerje v golih (64:53). Pripomniti je potrebno tudi to, da je Savi kljub vodstvu Tržiča v prvem delu igre uspelo zmanjšati razliko in slednjič zma-

gati z zadetkom več, odločilnim za zmago simpatičnih kranjskih rokometišev. Mladost ni imela težkega dela s Kroparji in jih je visoko porazila. Kovinarji iz Iskre so pripravili v tem kolu prijetno presenečenje z zmago nad Planiko. Storžič je z zmago nad drugim moštvom Mladosti osvojil prvi točki. Ob zaključku še statistični podatki o doseženih zadetkih v treh kolih prvenstva — število lepe zunanosti — 380.

Srečanje tretjega kola med Savo in Tržičem, ki se je prvotno končalo z zmago Save 19:18, je bilo zaradi nepravilne registracije igralca omenjenega kluba Djordjeviča verificirano s 5:0 v korist Tržiču. Na podlagi te ugotovitve vodi trenutno na lestvici Tržič s 6 točkami pred Mladostjo 4 (78:36), Savo 4 (29:16); sledijo: Iskra 4 (50:52), Planika 2 (27:26), Storžič 2 (35:50), Mladost B 1 (39:54) in Partizan (Kropa) 1 (39:15).

Za četrto kolo je značilna občutna prednost favorita, ki je prišla zlasti do izraza v srečanjih Mladost : Sava in Partizan (Tržič) : Storžič. Nesporno najboljša ekipa po tem zavrtljaju je ostal tržiški Partizan, ki bo brez vsakega pomisleka osvojil naslov jesenskega prvaka Gorenjske, saj ga do zaključka prvenstva čakajo še nekoliko lažje, oz. šibkeše ekipe — Planika, Mladost B in Iskra. Če upoštevamo dvojno prednost domačega igrišča je torej prvo mesto praktično že oddano. Seveda lahko tudi v tem primeru pride do bistvenih sprememb in zapletov. Sicer pa raje še počakajmo štirinajst dni, ko bo nebo povsem jasno in pregledno.

	Lestvica:
Partizan (T)	4 4 0 0 68:41 8
Mladost A	4 3 0 1 107:47 6
Iskra	4 3 0 1 64:64 6
Sava	4 3 0 1 41:50 6
Mladost B	4 1 1 2 47:60 3
Planika	4 1 0 3 28:34 2
Storžič	4 1 0 3 51:64 2
Partizan (K)	4 0 1 3 52:89 1

Ivan Virnik

Nogomet

V anale nogometnega prvenstva Gorenjske je vpisano že IV. kolo, ki pa žal ni prineslo morda tistega, česar smo se že predčasno veselili. Toda če velja to za tretje kolo, nas je izid srečanja Partizan (Škofja Loka) : Planika z ene strani presenetil, z druge pa prijetno razveselil, saj je po porazu dosejanega prvaka Tržiču odprta pot k najvišjemu naslovu. Morda se ne bi spuščali v podrobnosti neuspeha Planike v Škofji Loki proti moštvu, ki je po dveh kolih prvenstva običajno na dnu lestvice in se ob zaključku prve polovice nepričakovano uvrstilo na solidno tretje mesto. Jesenice B so Mladosti naložile že drugi zaporedni poraz, Planika je rezervno moštvo Triglava dobesedno pregazila, Bratstvo pa je v Škofji Loki doživelo na celotni fronti popolno kapitulacijo od razigranih domačinov. Tudi Tržič je na Bledu zasul mrežo domačinov s kar šestimi zadetki. Značilnost,

oziroma zanimivost tega kola je resnično rekordno število golov 35.

V derbyju kranjskih rivalov je bil uspešnejši Triglav B, simpatizerji in ljubitelji okroglega usnja na Bledu so bili zadovoljni s tesno zmago svojih ljubljencev, še večje slavlje pa so doživeli simpatični Škofjeločani z zasluženom zmago proti Planiki.

Izid srečanja Jesenice B : Prešeren nam žal ni znan. Bratstvo sprejema v petem kolu v goste Prešerna, verjetno z željo, da osvoji prvi točki. B ekipa Jesenice bo zastavila vse moči proti škofjeloškemu Partizanu, Planika pa bo želela pred domačo publiko popraviti slab vtis z minulega leta v srečanju z Bledom. Enajstotica tržiških plavil po vsej verjetnosti ne bo imela v Mladosti resnega tekmeca.

Za prihodnje nedelje je pripravljen bogat in zanimiv repertoar v okviru nogometnega prvenstva Go-

renjske. Upamo, da bodo vsi ljubitelji nogometa na Gorenjskem prišli ravno v teh hladnih in nič kaj prijaznih dneh vsaj delno na svoj račun

Lestvica:

Tržič	3 3 0 0	16:1 6
Planika	4 3 0 1	15:7 6
Partizan	4 2 1 1	18:12 5
Bled	3 2 0 1	6:10 5
Mladost	4 0 1 3	13:19 1
Prešeren	2 0 0 2	1:11 0
Bratstvo	4 0 0 4	6:23 0

izven konkurence —

Jesenice B	2 2 0 0	12:5 4
Triglav B	4 2 0 2	11:10 4

(V lestvici ni upoštevano srečanje IV. kola Jesenice B : Prešeren)

Pionirji Tržiča so v prvenstveni tekmi III. kola kranjske skupine GNP porazili svoje sovrstnike iz Triglava s 1:0.

Do zaključka tekmovanja so preostala še tri kola.

Avto-moto

LOVOR ZA HRASTA V RAVNAH

Agilno Avto-moto društvo v Ravnah na Koroškem je priredilo v reedejo 5. oktobra kros treh dlin, ki je obenem veljal za prvenstvo Slovenije. Vožnja je bila prvenstveno terenska in je imela vrsto nevarnih predelov. Sodelovalo je 90 vozačev iz vse Slovenije. Dolžina proge je znašala 106 km. Start in cilj sta bila v Ravnah.

V kategoriji prikolic je zabeležil ponoven uspeh član Avto-moto društva Mirko Hrast, ki je bil s 4 kazenskimi točkami daleč najboljši. Organizacija krosa je bila na izredni višini.

Izidi. 125 ccm: Mlekuž (Radovljica) 0 točk.

175 ccm: Remec (Radovljica) 2 točki.

250 ccm: Šerec (Radovljica) 1 točka.

350 ccm: Tevž (Radovljica) 14 točk.

500 ccm: Slemnik (Slovenj Gradec) 6 točk.

Prikolice: Hrast (Tržič) 4 točke.

Avtomobili do 600 ccm: Skofič (Radovljica) 3 točke.

Avtomobili nad 600 ccm: Flis (Ravne) 3 točke.

PESTRO IN ZANIMIVO

meznih skupinah so postali:

Kegljanje: II: Bizjak (Kranj) 302 kegljev, III: Prestor (Kranj) 429 kegljev, IV: Grošelj (Jesenice) 415 kegljev, V: Mihelič (Kranj) 401, VI: Kozman (Tržič) 404 keglje.

Šah: Pikelj (Radovljica).

Streljanje: III: Bevc (Kranj) 159 krogov, IV: Kos (Radovljica) 105 krogov, V: Šimenc (Kranj) 135 krogov, VI: Jere (Radovljica) 161 krogov.

Gibanje prebivalstva

v času od 29. septembra do 16. oktobra 1958

Rodila je: Rugar Jožefa, tovarniška delavka iz Tržiča — dečka. Čestitamo!

Umrli so: Kleindinst Franc, upokojenec iz Zvirč — star 61 let; Tišler Marija, gospodinja iz Vadič, stara 85 let; Zupan Franc, posestnik iz Sebenj — star 69 let; Vrabč Gregor, upokojenec iz Bistrice pri Tržiču, star 86 let.

Svojcem naše sožalje!

Poročila št. se: Vester Jože, gozdar iz Zgoš in Stibelj Jožica, uslužbenka iz Tržiča. Mnogo sreče!

POSREDOVANJA

Gospodinsko pomočnico z lastnim stanovanjem v Tržiču ali okolici, marljivo, iščem za pomoč v gospodinjstvu. Naslov v pisarni Turističnega društva.

Kolo voza sem našel. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi v pisarni Turističnega društva.

Beneški jermenik (venecianko) proda podjetje Franc Strilih, drž. tesarški mojster.

Žensko za lahko dopoldansko delo v gospodinjstvu pri tričlanski družini sprejemem takoj. Nudim hrano in honorar po dogovoru. — Javiti se dopoldne v komercialnem oddelku tovarne Runo.

Sprememba voznega reda

Direktna nedeljska avtobusna vožnja na progi Tržič—Krvavec je s 16. oktobrom 1958 ukinjena.

Tržičani se bomo morali zaenkrat voziti na Krvavec z rednim avtobusom, ki odhaja v nedeljah ob 7.20 uri iz Tržiča ter pride v Kranj ob 7.50 uri. Iz Kranja dalje pelje poseben avtobus ob 8. uri zjutraj in se vrača od žičnice ob 17. uri ter dospe v Kranj ob 17.55 uri. Cena vožnje Kranj—Žičnica je 50 din.

SAP Turist biro je pripravljen dati Tržičanom vsak čas tudi poseben voz na razpolago, če se priglasijo zadostno število izletnikov.

KINO

18. do 20. oktobra italijanski barv. film CASTA DIVA

21. do 22. oktobra ameriški film DOBRA ZEMLJA

23. do 24. oktobra mehiški film TRIJE PUSTOLOVCI

25. do 27. oktobra ameriški barv. film STEKLENI ČEVELJČEK

28. do 29. oktobra ruski film ŽERJAVI LETIJO

30. do 31. oktobra poljski film URA UPANJA